

УДК 82-94-94(477)*2022
Г85

Олена Грицюк

Серія «Сучасна література».

Текст та ілюстрації Олени Грицюк

Усі права застережено.

Грицюк Олена
Г85 Чернігів-2022. Війна цивільними очима / Олена Грицюк. —
Харків : Вид-во «Ранок», 2023. — 256 с. — (Серія «Сучасна лі-
тература»).

ISBN 978-617-09-8146-2

В Україні вже вісім років ішла війна, а прикордонний Чернігів не був до неї готовий. І я не була готова. Тільки нарешті зустріла свою пару — Олександра — і він став на захист міста. У блокаду життя стало кривим від ворожої зброї, браку бомбосховищ, води, їжі, тепла, зв'язку, енергії, пального, інформації, здоров'я, розуміння, як уберегти близьких, організувати пошук, бути корисним... Постійна потреба вирішувати, діяти, загострювати відчуття й вимикати почуття. Постійні питання — з ким і в чому об'єднуватися, виїжджати чи лишатися, що є, а чого вже нема... як вистояти і врятувати.

Чернігів — одна з перших наших перемог у 2022-му році, здобута завдяки особистому вибору військових, тероборонівців, волонтерів, медиків, комунальників — кожного — перед лицем ворога, який втрачає людську подобу. Про це моя розповідь словами і малюнками.

УДК 82-94-94(477)*2022

Чернігів

ВІЙНА
ЦИВІЛЬНИМИ ОЧИМА

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-8146-2

© Олена Грицюк, текст та ілюстрації, 2023
© ТОВ Видавництва «Ранок», 2023

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Бароковий Чернігів — гніздечко ласкаве —
Нетутешне коріння безжалісно з'їсть.
Таємниця цікавить? Звичайно, цікавить.
Тож проходите до міста. Небажаний гість.
Паморочливі нетрі церковні, печерні,
Кольори вечорові, двори і мости...
До старої пательні серця припечені —
Їж, бувай-но здоровий, тих, хто прагнув «на ти»...

- 1 -

На початку лютого новий директор покликав до себе в кабінет — написати заяву з проханням із 1 січня перевести мене з посади головної дизайнерки на посаду просто дизайнерки. Це при тому, що мої концепції скверів для Чернігова мали неабиякий успіх на Всеукраїнському марафоні проєктів, одну з восьми цьогорічних концепцій уже реалізовували, а в трьох проєктах іншої фірми я попрацювала на субпідряді, створюючи візуалізації та дендроплани. Мою концепцію загального розвитку скверів Чернігова на десять років уперед він узагалі не дивився. Але це був хороший директор, хазяйновитий, не принижував людей, думав про них. Його головними завданнями було догодити меру й вивести «Зеленбуд» із фінансової діри. Тобто хотів заощадити на зарплаті. Дав час подумати.

Я запитала його, як місто готується до війни. Які в нашій організації нові завдання в умовах загрози?

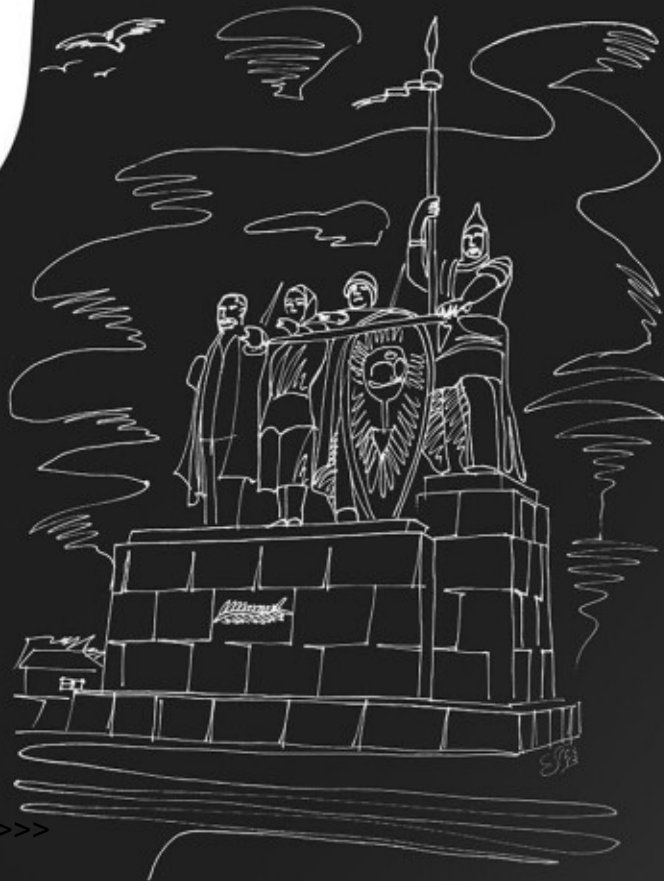
Він ду-у-уже дивно на мене подивився та якимось обтічно відповів, що деякі бомбосховища, звичайно, негодящі, але його попереднє комунальне підприємство вже взялось оглядати підвали.

Стало зрозуміло: евакуйовувати чернігівців не будуть. Якщо падатимуть бомби, нам скажуть сидіти по підвалах. Я жодного разу не бачила підвали тих будинків, де жила.

Увечері син Арсеній приїхав із Києва. Зібрала його та батьків на дивані й запропонувала на час війни вибрати безпечнішу область України, де на відкладені гроші можна купити якесь придатне для життя дешеве житло в селі чи райцентрі: хай батьки переїдуть туди. Батьки довго говорили, що заощаджень не вистачить, здоров'я не дозволить витримати дорогу, не можна лишати без нагляду чернігівські квартири, що дача — найкращий прихисток, якщо почнуться бої. Син сказав, щоб не хвилювалася за нього, а берегла батьків, він упорається. Страшенно хотілося їхати далі від кордону. Дивилася на карту України й бачила, що лише три області на заході, можливо, не зазнають атак у перші тижні війни. Проте батьки були незворушні, і я, на диво, відчула полегшення: не треба обирати населений пункт, брати свої і батьківські гроші, шукати житло. Ніколи в житті питання житла не давалося мені легко.

Тиждень пішов на крутанину з начальством і відділом кадрів, щоб відстояти посаду та грудневий рівень заробітку, а також перейти на неповний тиждень. За тиждень мій робочий день мав скоротитися на годину.

І я захворіла на оміврон.

- 2 -

Понеділок

Син поїхав на навчання до Києва. Я похалася до поліклініки. П'ять годин у черзі спочатку на морозі, потім у маленькому коридорчику інфекційного відділення. Людей ставало дедалі більше. Зранку займала чергу сотою, скільки ж за мною зараз? Було видно, що багато хто з присутніх мав слабкість, високу температуру, проблеми з диханням.

Лікарка автоматичними чіпкими рухами перевірила мій тиск, сатурацію, взяла мазки, вислухала, записала. Її мобільний розривався від дзвінків, тож, проводячи наді мною маніпуляції, вона невпинно говорила в слухавку. Помер? Коли? Подзвоніть за таким номером. Не встиг завершити реабілітацію після інсульту? Візьміть такі справи. Медсестра відчинила вікно — провітрити від хворих, — і вони з лікаркою обидві сиділи на протязу. Страшенно перевтомлені, у холодному кабінеті, кілька годин не виходячи в туалет. Ввічливі. Стримані. Співчутливі. У двох сусідніх кабінетах було те саме.

Мені нарешті відкрили лікарняний. Поки тривав мій приєм, черга стала ще більша.

Я вернулася в пусту квартиру, лягла в ліжку, заплющила очі. Принаймні є вільний тиждень. Зібрати тривожну

валітку — ні, наплічник. Прибрати робочі матеріали з письмового стола. Навести красу на полицях у своїй кімнаті-майстерні. Якщо покидати житло, краще згадувати, що там чисто й красиво. Заирнути в кімнату-майстерню сина. Сказати батькам зібрати докупи документи та завантажити все, що є оцифрованого, на флешку. І цінності. Які в моїй квартирі цінності? Комп'ютер. Кришталева друга, яку подарували друзі. Власні недорозпродані й недороздаровані збірки віршів і графіки. Картини. Бібліотека. Не забрала свої картини з виставок, але ж карантин, виставки подовжено.

Їсти не хочеться. Посплю. Заирну на сайт знайомств. Помалюю.

Вітєрок

А де вечір понеділка? А, проспала.

Дістала наплічник. Покрутила. Добре, що маю такий зручний, для походів і фестивалів. Що в нього класти? Син давав посилання на списки та поради, але ж яку дурню вони пишуть!.. Що з моїх речей підходить до умов воєнної загрози?

Глянула на портрет бабусі Ані, намальований на вирваному із зошита аркуші червоним і зеленим олівцями. Як комусь може спасти на думку малювати портрет червоним

і зеленим? Чудова робота, я так не зможу. Бабуня юна, красива, голлівудська зовнішність. Намистинка на невидимці у хвилястому волоссі. Шифрований напис у нижньому кутку. Треба було спитати, що він їй написав, коли домалював портрет, поки вона була жива. 41-й. Треба було спитати, що готувати в разі воєнної загрози, поки вона була жива.

Віктора, художника, що намалював її, послали на фронт. Бабусю ж 22 червня 1941 року, у день захисту диплому, скерували до Владивостока. Вона сиділа на підвіконні сходового майданчика й плакала, що мусить бути так далеко від Харкова, де навчався в Дорожньому технікумі. Там її побачив мій дід Юхим із Будівельного інституту, що сам був з українців Зеленого Клину. Він заспокоїв її, щоб не боялася: там теж є життя.

У Владивостоці сімнадцятирічна бабуся командувала автоколоною — як єдина, хто мав профільну освіту. Дід Юхим її від усіх недобрих зазіхань захищав, закохався, запропонував одружитися, і бабуся Аня погодилася, але з умовою, що писатиме Віктору, щоб він на фронті не поліз під кулі. Той пройшов усю війну, а вже тоді бабуся сказала, що вийшла за Юхима й у 1943-му народила мого батька. Віктор оженився, але в сім'ї був мовчазний, жив у Росії, зрідка листувався з бабусею, але ніколи більше не бачився. Бабуся після війни їздила аж до міністра по дозвіл вернутися з родиною в Україну. Жили в Дніпрі, поки